

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: נטילת ידיים (כג)

כד' חשוון תש"פ 1299 (שנה כה')

ההפטרה: "והמלך דוד"
(מלכים א א)

פרשת זיית ערה - שבת מברכין

ר"ח כסלו יחול אי"ה בימים חמישי ושישי מולדו ביום רביעי בשעה 7:18 ו-7 חלקים

"ואברהם זקן בא בימים..." (כד,א)

"בימים" - הוא לשון רבים ומיעוט רבים שניים, לרמז לנו שאברהם אבינו התבונן בשני הימים העיקריים של האדם שהם יום הלידה ויום המיתה, דהיינו שהתבונן לשם מה נולד ולאיוזה תכלית? וכן התבונן על יום המיתה, לפני מי הוא עתיד ליתן דין וחשבון.....

"...וה' ברך את אברהם בכל" (כד,א)

מובא בילקוט ראובני: כאשר אדם מבקש מהקב"ה בקשה, מידת הדין מקטרגת ודורשת לעכב את השפע, ובית דין של מעלה מחליט האם המבקש ראוי לשפע לכולו או למקצתו, אבל מי שמתאזר במידת החסד אין למידת הדין שליטה עליו!!

וזה שנאמר: "וה' - הוא ובית דינו, "ברך את אברהם בכל" - שבהיותו עמוד החסד הסכים בית דין של מעלה לכל השפע עבורו.

"ויושם לפניו לאכול ויאמר לא אוכל עד אם דברתי דברי ויאמר דבר" (כד,ג)

אליעזר עבד אברהם היה חסיד וחכם גדול והיתה לו זכות שהלכו עמו שני מלאכים במסע זה כדי למצוא כלה ליצחק בן אדוניו, וכך נודע לו על הרעל ששמו במאכלו ולכן אמר להם: "לא אוכל עד אם דברתי דברי", אלו הדברים? מסביר "בעל הטורים": היות ועבד אברהם אנוכי ונהגתי בביתו שלא לאכול לפני שאטול ידי ואברך "על נטילת ידיים" ו"ברכת המוציא" על הפת המוגשת לפני כן גם עתה, וע"י זה ידע שינצל כי מעשה זה של ברכה לטובה מצטרף ולא לרעה, וכך היה שהמלאך החליף הצלחות ושם זו עם הרעל לפני בתואל ואכל ומת. ללמדנו עד כמה המצוות מגינות ומצילות אותנו עד כדי הצלה ממוות ומשפיעות עלינו שפע רב של ברכות וישועות.

(בעל הטורים)

"לנהוג" בכוון הנכון

מעשה שהיה

אני נערת סמינר המתגוררת בירושלים, תחנת האוטובוס הסמוכה לבתינו הינה תחנה צפופה ועמוסה. בוקר אחד כשהגיע האוטובוס לתחנה הוא התעכב בגלל איש נכה, נהג האוטובוס שמאחוריו צפר אף שראה מדוע הנהג שלפניו מתעכב. בשלב כלשהו הוא החליט לעקוף אלא שהוא פגע במראה של האוטובוס הראשון. הנהג הראשון יצא לסקור את הפגיעה ואמר לנהג השני: "אתה רואה שאני עם נכה, אז מה הסיפור שלך?", המילים שאמר הדליקו את הנהג השני שירד ודחף את הנהג הראשון. תוך דקות ספורות היו השניים שרועים על הכביש, מכים זה את זה לעיני עשירות נוסעים מבוהלים, המשטרה הוזעקה למקום ועצרה את השניים והם הושעו מתפקידם. המקרה הנ"ל הזכיר לי את הסיפור שרציתי לספר, סיפור

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * שיעון חורף * סוף זמן ק"ש לשבוע הבעל"ט 8:22 - 8:18

יציאת ש"ר"ת: 5:42

יציאת שבת: 5:09

כניסת שבת: 4:19

שהתרחש לפני שנתיים בדיוק באותו מקום וכמעט באותה השעה שמראה שאפשר גם אחרת...
עמדתי בתחנה עם עוד 20 איש, בתחנה היה איש מבוגר על כסא גלגלים חשמלי שתיפקד בצורה עצמאית לחלוטין, היה חם ואנשים חיכו לאוטובוס שכבר יגיע על הצג הממוחשב היו רשומים שני קווים שעומדים לבוא בעוד דקה ואז הגיע האוטובוס הראשון. האיש סימן לנהג שהוא רוצה לעלות, מכיוון שהאוטובוס היה רחוק כמטר מהמדרכה הוא היה צריך לנסוע לאחור ולהתקדם לשפת המדרכה, נהג האוטובוס השני התכוון אף הוא לנסוע לאחור אך מונית שהייתה צמודה מאחוריו מנעה זאת ממנו. הנהג הראשון החל לנסוע לאחור כשהוא מסתכל שאינו פוגע בנוסעים שממתינים לעלות, הנהג השני צפר לו שיעצור אך היה מאוחר מדי. פתאום שמענו בום בשמשה האחורית של האוטובוס הראשון וחור גדול נפער בה וזכוכיות עפו לתוך האוטובוס ובאוטובוס השני נסדקה השמשה לחלוטין והפח התרסק.

לאחר מס' שניות של הלם הייתה בהלה גדולה, ואז ירדו 4 ילדים שסיפרו שישבו בספסל האחרון ולמרבה הפלא קלטו מראש מה הולך לקרות ורצו לקדמת האוטובוס שניה לפני ההתנגשות וכך ניצלו בחסדי שמיים. שני הנהגים ירדו מהאוטובוסים, הבעת פניהם לא אמרה דבר ולי זה ניראה כמו הקדמה לפיצוץ איום ונורא. לא הבנו מה הולך להיות, נהג האוטובוס הראשון היה נבוך ונראה שהוא מצפה להתנפלות ואז.... הנהג השני חיך חיוך רחב. "תראה אני...." אמר הנהג הראשון. "רגע אחי, קודם כל, לפני הכל חיבוק", השיב הנהג השני.

ואז הוא ניגש לנהג ההמום וחיבק אותו חיבוק חזק כמו שנותנים בשמחות. "הכל טוב, ב"ה אף אחד לא נשרט, הכל טוב" אמר תוך טפיחות על גבו. הנוסעים פערו פיהם בתדהמה, "איך קוראים לך?", "יובל". ענה הנהג, "נעים מאד, אני משה", הם לחצו ידיים. "הכל טוב, תהיה רגוע, שנינו יודעים שאף אחד לא אשם בכלום, זה קרה כי כך ה' רצה שיקרה", "כן, אבל אני ממש מצטער.... הייתי צריך לשים לב שאתה מאחוריי", "תהיה רגוע... אחים לא כועסים אחד על השני!", "תודה רבה שאתה לא כועס עלי ובכל זאת ממש ריסקתי את האוטובוס שלך", "הכל בסדר, אני אסביר את הסיטואציה עם הנכה, רק נעשה פה כמה צילומים, נשלח ונקווה לטוב...". הם צילמו את הנזקים והחליפו ביניהם מספרי טלפון ברוגע ובלי כעס. "יובל....נשמור על קשר" אמר משה ונתן לו חיבוק גדול, חיבוק שחימם את ליבנו והראה לכולנו עד כמה בני ישראל ערבים זה לזה.

מספר חודשים אחר כך התארכה משפחתנו בפתח תקוה לרגל שמחת משפחתית, לאחר הדלקת נרות הסתכלתי בחלון הבית שבו התארחנו, ראיתי שני גברים שדיברו בהתלהבות זה עם זה, הם היו נראים לי מוכרים אך לא ידעתי מאין. רק באמצע הסעודה נזכרתי, האנשים הללו היו שני נהגי האוטובוס מהתאונה ההיא...רצתי לדודתי ושאלתי אותה אם היא מכירה שני אנשים שהלכו קודם למטה, הם צריכים להיות נהגי אוטובוס. "אני מכירה רק נהג אוטובוס אחד, הוא שכן שלנו, למה זה מענין אותך?". סיפרתי לה והיא אמרה "אני ממש לא מתפלאת, משה הוא השכן שלנו... הוא נשמה טובה, לגבי השני אין לי מושג, אך אם תרצי נוכל לרדת אליהם לאחר הסעודה ולברר". לאחר הסעודה נקשנו על הדלת "שבת שלום", אמר דוד שלי "משה יש כאן מישהי שיש לה כמה שאלות לשאול אותך", "ודאי תכנסו, בדיוק סיימנו את הסעודה", אמרה אשתו. סיפרתי לה: "אני מירושלים, באתי לדוידים שלי להתארח וראיתי את בעלך והחבר שלו, לקח לי זמן לזהות ולבסוף נזכרתי שלפני כמה חודשים עמדתי בתחנה בירושלים וראיתי תאונה שהייתה בין שני אוטובוסים. זה היה מדהים ומרגש, החיבוק, הדיבורים השלווים והעזרה זה לזה, זה הפך לשיחת היום אצלנו וכעת אני מבינה שהם חברים טובים", "דווקא לא, הם בכלל לא הכירו עד לאותה תאונה, בעלי לא סיפר הרבה על התאונה, אבל שבוע אחרי

התאונה חקרו והגיעו למסקנה שאיש לא אשם בוודאות, הכל הסתדר ומאז הם לומדים כל ערב שצתיים חברותא והם בקשר הדוק, ובגלל שאין ליובל משפחה בארץ הזמנו אותם להתארח אצלנו, וכעת זו הפעם השלישית שהם אצלנו בשבת, אנחנו ממש משפחה!".

תוך כדי סיפור, הצטרפה הדר אשתו של יובל וביחד הן השלימו את הפאזל, "רק לפני חמש שנים חזרנו בתשובה, עד אז היינו רחוקים מדת ובזכות אדם מאד מיוחד שבעלי הכיר זכינו לחזור בתשובה. בעלי תמיד היה עצוב ומופנם אך מאז שגילה את האמת השמחה חזרה אליו. אין לנו משפחה בארץ והחברים המעטים שישנם אינם שומרים תורה ומצוות, כך שאותו ידיד היה החבר היחיד שלו. לפני שנתיים הוא נפצע קשה מתאונה ומאז בעלי מתכנס בבדידותו ואז הגיעה התאונה שהייתה אמורה לסבך לו את החיים אך עשתה בדיוק את ההיפך, בעקבותיה מצא בעלי ידיד אמת, משהו שמשלים לו את החסר בגדול. ב"ה הכל השתנה לטובה אנו מאד מאושרים שהכרנו אותם", בכתה מאושר, גם אנו הצטרפנו לבכי המרגש והן התחבקו בשמחה, הייתה זו סגירת מעגל שזכיתי להיות חלק ממנה.....

(אנשים מספרים על עצמם-10 חיים ולדר)

הלכות נטילת ידיים של שחרית [ב]

פינת ההלכה

א. כל אדם בקומו משנתו צריך ליטול ידי (ש"ע אור"ח סי' ד ס"א, גמ' ברכות ס:) משום רוח רעה השורה על הידיים (ש"ע ס"ז) ולברך "על נטילת ידיים" בשם ומלכות (ש"ע ס"א). דין זה הוא בין לאיש ובין לאשה (משנ"ב ס"ק י, כה"ח ס"ק כ) וכן יש לחנך את הילדים הקטנים לכך (משנ"ב ס"ק כה"ח ס"ק כב).

נגיעה בידים קודם הנטילה

ב. לא יגע בידיו קודם נטילת ידיים של שחרית לא בפיו ולא באפו לא באזניו ולא בעיניו וכי"ב (ש"ע סי' ד ס"ג, ב"ח ס"א תולדות ס"טו) מפני רוח רעה השורה על הידיים ויכולה להזיק לאברים אלו וכי"ב (גמ' שבת קה; משנ"ב סי' ד ס"ק יא, כה"ח ס"ק יט, הלכה ברורה ס"נג) ובשעת הדחק מותר לגעת באברים מצידם החיצוני ולא הפנימי (הלכה ברורה ס"נג, עין כה"ח ס"ק יח) ובאמצעות מטפחת וכי"ב מותר לגעת אפילו לכתחילה (הלכה ברורה ס"נג, כה"ח ס"ס).

ג. לכתחילה יש להיזהר מאוד שלא לגעת בדברי מאכל או משקה קודם נטילת ידיים של שחרית (משנ"ב סי' ד ס"ק יד, כה"ח ס"ק כ, ב"ח תולדות ס"י, שו"ת אור לנצח פ"א ס"ד, הלכה ברורה סי' ד ס"כה, ילקו"י סי' ד ס"לג). שאם יגיע תשרה רוח רעה על המאכלים והמשקים (ב"ח ס"ס).

ואף קטנים שלא נטלו ידיהם יש להיזהר שלא יגעו באוכלים ומשקים (משנ"ב ס"ס).
הטעם: שמשקים ומאכלים שיש בהם רוח רעה כתוצאה מנגיעת ידיים שלא נטלו, גורמים לאוכלים אותם טמטום הדעת והלב ומסייעים לעבור עבירות (שו"ת יצי"א לרש"ז עובדיה יוסף ח"ד אור"ח סי' א ס"יא).

ד. מי שלא נטל ידיו בשחרית כלל ונגע בדבר מאכל או משקה, בדיעבד אין אותו דבר מאכל או משקה נאסר (משנ"ב סי' ד ס"ק יד, כה"ח סי' ד ס"ק כ, שו"ת יצי"א ח"ד אור"ח סי' א, הלכה ברורה סי' ד ס"כה, ילקו"י ס"לה, שו"ת אור לנצח פ"א ס"ד). {הטעם להקל: לסמוך בדיעבד על האומרים שבזמן הזה אין רוח רעה}.

והמחמיר בזה במקום שאין הפסד מרובה תבוא עליו ברכה (הלכה ברורה ס"ס, שו"ת יצי"א ס"ס) דהיינו:
 * אם אפשר לשטוף או להדיח את אותו דבר מאכל שנגע בו כגון: פירות וירקות וכדו' יש להדיחו שלוש פעמים ולאחר מכן אין להחמיר כלל ומותר לאוכלו.

* אם הם מאכלים רכים שאי אפשר לשוטפם במים כגון: לחם, משקים וכדו' מן הדין יש להתירם בדיעבד, מ"מ המחמיר שלא לאוכלם תבוא עליו ברכה כשאין בדבר הפסד מרובה (שו"ת יצי"א ס"ס, הלכה ברורה ס"ס, ילקו"י ס"לה).

- ודין זה בין אם גדול נגע ובין אם קטן נגע (הלכה ברורה ס"ס, ילקו"י ס"ס).
 ה. אין לגעת בספרי קודש קודם נטילת ידיים של שחרית (ילקו"י סי' ד ס"לג).

ו. מותר לקנות לחם ושאר מאכלים פתוחים בצרכניה, מכולת וכדו' אפילו שיש חשש שהעובדים או בעל הבית שהם יהודים שאינם שומרים תורה ומצוות נגעו באותם מאכלים בלי שנטלו ידיהם בשחרית כדת, אלא רק שטפום במים לצורך ניקיון בלבד (שו"ת יצי"א ח"ד אור"ח סי' א, שו"ת אור לנצח פ"א ס"ד, הלכה ברורה סי' ד ס"כו, ילקו"י סי' ד ס"לד).

הטעם: להקל שע"י רחיצת ידיהם בכל שהוא נחלש כח הרוח רעה ואין בה כח לאסור בדיעבד [שמסתמא כל אדם בקומו משנתו רוחץ פניו וידיו] (ס"ס).

ז. אם נגע אחר הנטילה בידיו של מי שלא נטל, ראוי ונכון שיחזור וייטול ידיו בלא ברכה (בא"ח סי"ב, כה"ח סי' ד ס"ק יז, הלכה כדורה סי' ד ס"ל, ילקו"י סי' ד ס"ל).
 ח. אם נגע גוי בדבר מאכל או משקה אין לחוש להחמיר כלל ומותר אפילו לכתחילה (כה"ח סי' ד ס"ק כג, שו"ת יצי"א ח"ג אור"ח סי' א ס"ט, הלכה כדורה ס"כה, ילקו"י סי' לז).
 הטעם: רוח הטומאה אינה מתאווה לשרות אלא במקום של קדושה שנסתלקה משם כגון: שישאל ישנים בלילה נשמתם הקדושה מסתלקת מגופם ואז נכנסת רוח הטומאה, וכשהנשמה חוזרת לגוף בבוקר בקומם משנתם רוח הטומאה נשארת על הידים בלבד, ובגוי זה לא שייך (כה"ח סס).

הנהגה קודם נטילת ידיים

ט. מותר לאדם ללבוש בגדיו קודם נטילת ידיים של שחרית, והמחמיר בזה תבוא עליו ברכה, ואם הולך לישון לאחר חצות הלילה יש להקל בזה ללא חשש (הליכות עולם לרש"ל עובדיה יוסף ח"א עמ' לב, הלכה כדורה סי' ד ס"ב, ילקו"י סי' מ).

הסבר: לפי הזוהר הקדוש והמקובלים יש להסמך ככל האפשר את נטילת ידיים של שחרית לקימה מהשינה היות והרוח הרעה שורה על ידיו ויש בכוחה להזיק כשנוגע בכל מיני מקומות. אמנם מהשולחן ערוך (הסי' ז ס"א) והגמרא (נככות ס:) מוכח שמותר לאדם ללבוש בגדיו בקומו משנתו לפני שנוטל ידיים, מ"מ טוב לחשוש לזוהר הקדוש והמקובלים כשאפשר.

הסיבה להקל כשישן לאחר חצות לילה שאז אין רוח רעה כל כך (אורחות יוסף להלכה כדורה סי' א).
 י. לדעת הזוהר הקדוש ורבותינו המקובלים יש להיזהר שלא ללכת ארבע אמות [1.92 מ'] בבוקר קודם שיטול ידיו [ולכן לשיטתם צריך ליטול ידיים סמוך למיטה ע"י הנחת קערה עם נטלה מלאה מים כשהולך לישון או לחילופין ילך כל פעם מטר ישהה מעט וכך יעשה עד שיגיע למקום הנטילה]
 אך כיום נוהגים להקל בזה וללכת וליטול מהברז עם נטלה כרגיל, וכל שכן כשהולך לישון אחר חצות לילה.

הסבר: בס' "תולעת יעקב" (סוד נט"י) כתב שבזוהר הקדוש נאמר שההולך בשחרית ארבע אמות ולא נוטל ידיו נענש על זה... ורבותינו המקובלים חששו לזה וביניהם מר"ן החיד"א, בן איש חי, כף החיים ועוד.

אך נוהגים כיום להקל ממש' סיבות שמביאם ס' שבות יעקב (ח"ג סי' א) ראשית: בשולחן ערוך הלכה זו לא מצויה משמע שהשולחן ערוך לא חשש לזה, שנית: בגמרא (נככות יד:) מובא אמר רבי יוחנן: הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים בשלמות יתפנה לשירותים וייטול ידיו לשחרית, וכשהולך להתפנות ודאי הולך יותר מ-4 אמות ללא נטילת ידיים, שלישית: מצרפים סברה שכל הבית נחשב ארבע אמות ועוד שבזמן הזה אין רוח רעה מצויה כל כך בנינו, ובפרט שבד"כ צריך לשירותים בדחפיות בקומו משנתו וממילא תמיד זה נחשב כמקום צורך כדי ללכת יותר מ-4 אמות בקומו משנתו (הלכה כדורה סי' ד ס"ג ובאורחות יוסף סי' ב, ילקו"י סי' ד ס"מ, שו"ת מעשה ניסים לגר"ח בן נסים עמ' 12-13, אך טוב וחסד לגר"א כהן השקמת הצוקר עמ' 2 ועוד).

יא. הקם משנתו בבוקר ומרגיש שצריך להתפנות ילך קודם לשירותים ויגע בגופו רק בהכרחי וכשיוצא ייטול ידיו לנטילת ידיים של שחרית ויברך על נטילת ידיים (ילקו"י סס, הלכה כדורה סי' ד וכתב הגאון דוד יוסף מחבר הלכה כדורה ושמעיד שכן נהג מר"ן הרש"ל עובדיה יוסף).

הסבר: מאחר ובד"כ כשקם משנתו בבוקר צריך להתפנות לכן אינו יכול ליטול ולברך משום "בל תשקצו". (ע"פ שו"ע ומשנ"ב סי' כז). אמנם יש שסוברים (משנ"ב סי' ד ס"ק ז) שיטול ידיו לפני שנכנס לשירותים ולא יברך ויכנס לשירותים וכשיצא ייטול שוב ויברך "על נטילת ידיים" (משנ"ב סס, הלכה כדורה סס) ילקוט יוסף כותב על פתרון זה (עמ' שפח) שאם ייטול קודם שנכנס לשירותים לא יוכל לברך על הנטילה לאחר שיוצא כי נטילה זו שאחרי השירותים אינה של שחרית והפסיד את הברכה (ילקו"י סס).

מנייני ערבית מאוחרת באשדוד בימים א-ה בשעות 6:30, 8:15, 9:15 בבית הכנסת בני אסרף רח' העצמאות 3 רובע הסיטי [הזה בנוסף למניין ערבית הרגיל בזמן]

שעור לגברים באשדוד בגמרא והלכה בימים א-ה מ-7:00 עד 8:15 בערב עם הרב יעקב אמסלם [ואח"כ ערבית] ומ-8:00 עד 9:15 עם הרב ארז נעים [ואח"כ ערבית] בבית הכנסת בני אסרף רובע הסיטי

שעור לגברים באשדוד בימים א-ה מ-7:00 עד 8:00 בערב בנושא: הלכה וחסידיה עם הרב הראל בבית ברית יצחק רח' שלמה בו יוסף בגינה ואח"כ ערבית לפרטים טל: 052-5985100

אברך מעוניין לומר קדיש ומשניות לעילוי נשמת יקירכם ללא תשלום 054-8455790

מתארגנת קבוצה באשדוד של ילדים בגיל 8-14 ללימוד שירת הבקשות והמקאמים ללא תשלום טל: 052-3882802 נא להשאיר הודעה בתא קולי

מישרדי "האיחוד" טל: 08-8644452 *לא לעיין בתפילה* דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com